

PREȘEDINTE

București, 30 mai 2022

Domnului
Lucian Nicolae Bode
Ministrul Afacerilor Interne

Stimate domnule Ministru,

Biroul Prezidiului Academiei Române a luat act cu îngrijorare de anunțul Arhivelor Naționale privind posibilitatea restricționării accesului la documentele (din depozitele proprii) cu marcaje de secretizare, din perioada comunistă și chiar mai vechi. Acest fapt constituie o lovitură gravă pentru cercetarea istoriei naționale, în totală contradicție cu practica din ultimele decenii, cu precedentul creat de activitatea Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România și cu recomandările organismelor europene privind accesul la arhive. Totodată, ne îngrijorează semnalările mediatice privind distrugerea unor documente publice la expirarea termenului legal de secretizare, fără evaluarea firească a conținutului lor documentar-istoric de către specialiștii Arhivelor, fapt îndreptat ferm înspre prejudiciul științei istorice și a identității naționale. Instituțiile cu profil istoric (facultăți, institute, centre etc.), din cadrul universităților și Academiei Române își desfășoară activitatea pe baza investigațiilor din arhive. Majoritatea cercetătorilor istoriei recente au în plan lucrări care presupun asemenea cercetări în arhivă.

Solicităm, de aceea, autorităților publice implicate să intervină în cel mai scurt timp pentru eliminarea restricțiilor menționate și asigurarea integrității informației relevante pentru istoria acestei țări. Este necesar ca prestigioasa instituție numită Arhivele Naționale ale României, principala depozitară a memoriei naționale și unica autoritate de reglementare în domeniul arhivelor, condusă nu de puține ori de-a lungul timpului de membri ai Academiei Române, să-și păstreze rangul și menirea, să fie modernizată, consolidată și respectată, în acord cu practicile din Uniunea Europeană. În acest sens, este imperios necesar ca proiectul Legii Arhivelor PL-x nr. 31/2019, care

soluționează corect și problemele menționate mai sus, să revină cu prioritate pe agenda Parlamentului.

Atașăm posibile soluții propuse încă din 2016 de fosta conducere a instituției la măsura luată recent de conducerea Arhivelor Naționale, în urma controlului făcut de entitățile care se ocupă de informațiile clasificate din Ministerul Administrației și Internelor, și care NU pot înțelege specificul cercetării istorice.

Acad. Ioan-Aurel Pop
Președintele Academiei Române

Anexa

SOLUȚII PENTRU DOCUMENTELE CLASIFICATE

În anul 2016, Arhivele Naționale au desfășurat acțiuni importante menite a rezolva problema documentelor clasificate, în sensul anulării unor prevederi ale legislației din 2002 contrare Legii arhivelor din 1996. La 30 aprilie 2016, Comisia de redactare a depus la MAI proiectul Legii arhivelor, prevăzut în Strategia Arhivelor Naționale 2015-2021. <http://arhivelenationale.ro/.../Proiectul-Legii-Arhivelor...> În privința documentelor clasificate proiectul prevedea: **„Documentele clasificate sunt cuprinse în Nomenclatorul arhivistic și urmează, după declasificare, regimul prezentei legi.”**

Accesul la documente a fost reglementat în conformitate cu normele europene. S-au precizat obligații ferme privind accesul pentru toți creatorii și deținătorii de arhive publice și private. În privința ANR, s-a precizat: **„Dacă nu au prevăzute clauze speciale în momentul depunerii, documentele păstrate de Arhivele Naționale sunt destinate integral accesului public.”**, rezolvându-se astfel problema documentelor cu marcaje de secretizare. Celebra Anexă 6 din Legea 16 a fost reformulată și introdusă în textul proiectului, într-un mod clar, care să nu dea prilej de interpretări.

Dintre toate structurile MAI, cea mai vehementă întâmpinare la soluțiile acestea rezonabile a venit din partea Direcției de Informații și Protecție Internă, care își vedea amenințat obiectul muncii și monopolul asupra documentelor clasificate, instituit prin legislația din 2002, în primul rând HG nr. 585/2002. Se contestau îndeosebi propunerile din proiectul legii ca Nomenclatorul arhivistic să cuprindă și documentele clasificate și ca documentele declasificate să intre în regimul prevăzut de lege, sub controlul Arhivelor Naționale. De asemenea, se deplângea dispariția formulărilor Anexei 6 din Legea 16/1996 de protejare a subiectivului „interes național”.

Spre onoarea ei, Comisia de redactare a stat ferm pe poziție, a răspuns argumentat și convingător și a avut câștig de cauză; formulările contestate au rămas în esență în textul proiectului, cu minime reformulări. Doar că dușmanii proiectului nu au dezarmat.

Sub tot felul de pretexte, MAI a amânat aprobarea și înaintarea proiectului la parlament vreme de doi ani și jumătate. Pentru intimidare, după rețete consacrate, încă din 2016, structuri din MAI au sesizat organele de cercetare penală în legătură cu pretinse ilegalități, inclusiv de accesibilitate, în proiectul de digitalizare a documentelor medievale, primul proiect amplu de digitalizare al ANR.

Într-un târziu, la 31 octombrie 2018, MAI a promovat în guvern proiectul Legii arhivelor, înregistrat la parlament sub indicativul PL-x nr. 31/2019. Din păcate, mâna lungă a dușmanilor Arhivelor l-a ajuns sub noua guvernare liberală-useristă. Deși e cel mai liberal proiect de lege a arhivelor din ultimele decenii, în iunie 2020 și martie

2021, guvernele au înștiințat parlamentul că „nu mai susțin” proiectul. Nu cunosc să fi existat vreo explicație publică a acestei decizii.

Cum transformarea proiectului legii arhivelor în lege propriu-zisă se anunța a fi de durată, în vara anului 2016 s-a depus la cancelaria viceprim-ministrului Vasile Dâncu și o „Informare” solicitând intervenția Guvernului pentru reglementarea situației documentelor din Fondul Arhivistic Național, clasificate conform legislației anterioare anului 1989 (în Anexă). Rezultatul a fost nul.

În opinia noastră, cea mai scurtă și eficientă cale de rezolvare a problemei clasificatelor constă în repunerea proiectului de lege a arhivelor în procedură parlamentară. Abandonarea lui înseamnă practic o adâncire a stării de marasm a principalei instituții responsabile cu memoria națională.